

MIELLEN MAANTIEDETTÄ?

Lauri Pauhalan kanssa *mielestä* (tajunnasta, kokemuksellisuudesta jne.) käymämme keskustelu (*niin & näin* 1, 2 ja 3/97) on omituinen. Pauhala puhuu amerikkalaisista neurofilosoifeista varsin pejoratiiviseen sävyyn, pitää minua kapean näkemyksellisenä, ja itsekin innostun syyttämään Pauhalaa nurkkakuntalaisuudesta. Mieleen tulee teini-ikäisten musiikilliset erimielisyydet. Järkevää mielipiteiden vaihtoa olennaisempaa tuntuu olevan se, minne viisautta oikein sijoittuu: Yhdysvaltoihin, Saksaan, Helsinkiin, vai kohti Tampereelle.

Turkulainen Pekka Pihlanto (*niin & näin* 3/97) suhtautuu kiistaan varsin diplomaattisesti, mutta epäilee hankin aivotutkijoiden halua saada valaistusta kehollisuuden ja tajunnallisuuden väliseen ongelmatilanteeseen. Onko nyt todella niin, että neurofilosoifeilla kiristää aivoissa pahemman kerran?

Kaikki pitävät asioita kuten avarakatseisuus, avoimuus maailman monimuotoisuudelle, laaja-alaisuus jne. hyvinä ominaisuuksina, ja Pauhalaan voi tällaiset luonnehdinnat tiettyssä mielessä liittää. Kun nyt provosoidun ahdasmielisyyden puolestapuhujaksi, niin todettakoon että asialla on myös toinen puoli: jossain pisteessä avarakatseisuus on enää pelkkää hölynpölyä.

Jotkut menetelmät ovat tieteellisiä, jotkut oletukset mielekkäitä ja jotkut johtopäätökset perusteltuja — toiset eivät (ellemme ole "anything goes" -linjalla). En tarkoita, että kukaan tieteellinen auktoriteetti — sen enempää amerikkalainen, saksalainen kuin suomalainenkaan — olisi oikeutettu naukaamaan näitä asioita kiinni. Jätkä tieteilijällä vain arvelisi olevan jokin kanta siihen, mikä on tiedettä ja mikä ei.

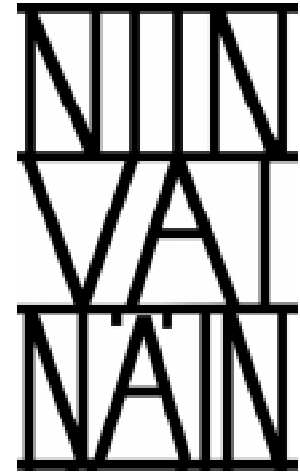
Kuten kirjoituksessani (*niin & näin* 2/97) viittasin, Pauhalan ja amerikkalaisten (Dennettin ja Churchlandin) erona on tiedekäsitys; erimielisyys ei pohjimmitaan koske sitä, mitä *mieli* on vaan sitä, mitä on (hyvä) *tiede*. Jätkä tätä asiaa ei oteta huomioon, vuoropuhelu menee yksinkertaisesti ohi ja hukkaan — aletaan turhaan puhua vastapuolen ymmärtämättömyydestä — eikä synny järkevää keskustelua. Tätä Pihlantonkin kommentissaan esiin.

Itse arvelisin, että keskimääräinen amerikkalainen neurofilosofi voi hyvinkin ajatella mielestä (tai miksi sitä nyt halutaankin nimittää) samaan tapaan kuin Pauhala ja Pihlanto. Hän ei vain pidä pohdintojaan tieteellisinä, eikä siten levittele mietteitään tieteen foorumeilla. Asia tuntuu minusta niin itsestään selvältä, että alan jopa epäillä kuka tässä on tosikko, Pauhala ja Pihlanto vain minä.

Amerikkalaisten hellimä tietokone-metafora on mielestäni ollut aidosti hedelmällinen

mind-body-ongelman kannalta, ja oli valitettavaa ettei Pauhala pitänyt olettamiensa aivotutkijoiden kysymyksiä vastaamiseen arvoisina. En tiedä onko fenomenologiassa mahdollisesti paljonkin tutkittua asiaa, mutta myös amerikkalaisten evoluutiönäkökulma tarjoaa maanosasta riippumatta pohdittavaa: milloin, miksi ja miten mieli (tajunta) tuli kuvaan mukaan?

Pauhala (*niin & näin* 3/97) haluaa jostain syystä pitää kommenttiani ajattelun vapauden loukkauksena: "Hänen sanontansa, 'ei [toki] ole tarpeen, että jokainen tutkija tarjoaa oman ratkaisunsa' (ns. mielen filosofiaan), tarkoittanee, että on pysyttävä ruodussa." Korjattakoon asia. En viitannut po. kohdassa mielen filosofiaan (kuten Pauhala virheellisesti väittää) vaan mind-body-ongelmaan. Jätkäisen lukutaitoisena pitäminen ymmärtää ajatukseni: ei ole välttämätöntä ottaa kantaa mind-body-ongelmaan, mutta jos kritisoi näitä amerikkalaisia neurofilosoifeja, ko. teematiikkaa heidän käsittelemässään muodossa ei oikein voi sivuuttaakaan. Pauhala jätti lainauksesta pois käyttämäni "toki"-sanana — mitä paheksun voimakkaasti — päästen siten puhumaan ruoduistaan.



Kirjeitä lukijoilta

Pauhala antaa myös kuvan, että pitäisin tajunnan tai kokemuksellisuuden tutkimusta perusteettomana. Sanoin, että mikäli hyväksytään Dennettin ja Churchlandin käsitys, näin on, ja jos ei hyväksytä, erimielisyys koskee tieteen metodeja. Oma käsitystäni en asiasta esittänyt.

Osaltani ei liene tarpeen jatkaa keskustelua.

Vesa Talvitie